

# KAZALO KART, SKIC IN GRAFIKONOV

|      |                                                                                                         |    |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.   | Dnevno pokritje potreb po živilih v %                                                                   | 11 |
| 2.   | Delež zaposlenih v primarnih dejavnostih od vseh<br>zaposlenih po državah leta 1977/78 v %              | 14 |
| 3.   | Izraba tal po bioklimatskih conah                                                                       | 17 |
| 4.   | Žarišča poljedelskih kultur in smeri njihovega širjenja po svetu                                        | 24 |
| 5.   | Obdelana tla po svetu                                                                                   | 27 |
| 6.   | Kmetijska tla po svetu in celinah                                                                       | 28 |
| 7.   | Letni potek humidnosti - aridnosti                                                                      | 30 |
| 8.   | Pedogeografska regionalizacija Šentjernejskega vršaja                                                   | 35 |
| 9.   | Razširjenost in polarna meja pomembnejših kmetijskih rastlin                                            | 39 |
| 10.  | Meja sušnosti v Sudanu in Sahelu                                                                        | 43 |
| 11a. | Zemljiško-katastrski načrt 1:2880                                                                       | 47 |
| 11b. | Topografsko-katastrski načrt 1:2500                                                                     | 47 |
| 12.  | Zakon o pojemajoči rasti donosa v kmetijstvu                                                            | 49 |
| 13.  | Svetovno kmetijstvo glede na intenzivnost obdelovanja                                                   | 51 |
| 14a. | Von Thünenovi kolobarji v tržni kmetijski proizvodnji                                                   | 60 |
| 14b. | Coniranje kmetijske proizvodnje na Edwardovem platoju v Texasu                                          | 60 |
| 15.  | Vpliv oddaljenosti trga na coniranje kmetijske proizvodnje                                              | 61 |
| 16.  | Primitivno poljedelsko orodje                                                                           | 64 |
| 17.  | Razne oblike rala. Mezopotamsko, indijsko in kitajsko ralo.<br>Nepopolno ralo. Pohorski plug na kavelj. | 65 |
| 18.  | Sestavni deli pluga                                                                                     | 67 |
| 19a. | Izvor in razširjenost poglavitnih oblik pluga                                                           | 68 |
| 19b. | Železni plug 19. stoletja                                                                               | 68 |
| 20.  | Obdelovalni načini v kmetijstvu po svetu                                                                | 70 |
| 21.  | Namakana zemljišča po svetu                                                                             | 74 |
| 22.  | Spremembe v izrabi kmetijskih tal med leti 1900 in 1981<br>v Republiki Sloveniji                        | 79 |
| 23.  | Poraba časa pri proizvodnji krompirja in pšenice                                                        | 86 |
| 24.  | Poenostavljeni model proizvodnih odnosov na kmetiji                                                     | 89 |
| 25.  | Povezanost kmetije z drugimi dejavnostmi v sodobni<br>industrializirani družbi                          | 91 |
| 26.  | Opuščanje kmetij v Črnem revirju med leti 1825 in 1953                                                  | 98 |

|     |                                                                                                                          |     |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 27. | Socialno posestna sestava leta 1824 in 1981 (1963)<br>v katastrski občini Nunska grapa . . . . .                         | 100 |
| 28. | Tipični sovjetski kolhoz . . . . .                                                                                       | 103 |
| 29. | Kmetijsko posestvo Agroemona Vodice . . . . .                                                                            | 106 |
| 30. | Klasifikacija hribovskih kmetij na severni strani Poljanske doline                                                       | 109 |
| 31. | Komasacija in preureditev vasi Cloonkeen na Irskem . . . . .                                                             | 117 |
| 32. | Komasacije in melioracije na Ajdovskem polju v Vipavi . . . . .                                                          | 118 |
| 33. | Glavna področja proizvodnje žit . . . . .                                                                                | 124 |
| 34. | Živinoreja po svetu . . . . .                                                                                            | 139 |
| 35. | Stalež živine v Republiki Sloveniji . . . . .                                                                            | 141 |
| 36. | Nomadski premiki v Zaghawi v Sudanu . . . . .                                                                            | 146 |
| 37. | Ovčarska pota na Nanos . . . . .                                                                                         | 147 |
| 38. | Primitivno prehranitveno selilno poljedelstvo v tropskem pasu,<br>primer vasi v Kordofanu v Sudanu . . . . .             | 150 |
| 39. | Intenzivno prehranitveno poljedelstvo v tropskem pasu,<br>primer vasi v Kambodži, ki se preživlja s pridelovanjem riža . | 152 |
| 40. | Plantaža kave (fazenda) v državi Sao Paulo (Brazilija) . . . . .                                                         | 154 |
| 41. | Mediteransko poljedelstvo, vas Medana v Goriških Brdih,<br>primer obdelave s pomešanimi pridelki . . . . .               | 156 |
| 42. | Primer kmetije v ekstenzivnem tržnem poljedelstvu<br>v Severni Dakoti v ZDA . . . . .                                    | 157 |
| 43. | Intenzivno polikulturno kmetijstvo, vas Podgorje pri Kamniku .                                                           | 160 |
| 44. | Zasnova agrarnih sistemov . . . . .                                                                                      | 163 |
| 45. | Razporeditev agrarnih sistemov po klimatskih conalnih območjih                                                           | 164 |
| 46. | Sistemi agrarnega izkoriščanja tal v SR Sloveniji (1985) . . . . .                                                       | 168 |
| 47. | Problemi kmetijstva v deželah v razvoju . . . . .                                                                        | 198 |
| 48. | Verjetna fiziološka gostota l. 2000<br>(število prebivalcev na ha ornih tal) . . . . .                                   | 201 |

## KAZALO TABEL

|    |                                                               |    |
|----|---------------------------------------------------------------|----|
| 1. | Rast in razporeditev svetovnega prebivalstva . . . . .        | 10 |
| 2. | Delež mestnega prebivalstva . . . . .                         | 13 |
| 3. | Sestava zemeljskega površja po kategorijah . . . . .          | 15 |
| 4. | Izraba tal po celinah . . . . .                               | 16 |
| 5. | Ocena sedanje in možne rabe kmetijskih zemljišč . . . . .     | 17 |
| 6. | Stopnje v kulturnem razvoju človeštva in kmetijstva . . . . . | 21 |

|     |                                                                                                                                        |       |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 7.  | Izvor pomembnejših kmetijskih rastlin . . . . .                                                                                        | 25    |
| 8.  | Kmetijska izraba tal po celinah (FAO, 1991) . . . . .                                                                                  | 26    |
| 9.  | Polarna meja nekaterih kmetijskih pridelkov . . . . .                                                                                  | 42    |
| 10. | Vloženo delo pri nekaterih kmetijskih kulturah . . . . .                                                                               | 50    |
| 11. | Namakana kmetijska zemljišča po svetu . . . . .                                                                                        | 73    |
| 12. | Natrilčno kolobarjenje . . . . .                                                                                                       | 76    |
| 13. | Primeri kolobarjenja po svetu . . . . .                                                                                                | 77-78 |
| 14. | Rast števila traktorjev po svetu, v Jugoslaviji in Sloveniji . . . . .                                                                 | 80    |
| 15. | Poraba umetnih gnojil v letih 1952/56, 1974/76, 1979/80, 1988/89 v milijonih ton . . . . .                                             | 81    |
| 16. | Delež socialističnih kmetijskih posestev od celotnih kmetijskih površin v vzhodnoevropskih socialističnih državah l. 1979 . . . . .    | 104   |
| 17. | Razvoj 'socialističnega sektorja' v kmetijstvu (S)R Slovenije . . . . .                                                                | 105   |
| 18. | Delež posestev in kmetijskih zemljišč po velikostnih kategorijah v Zahodni Evropi . . . . .                                            | 112   |
| 19. | Delež posestev in kmetijskih zemljišč v Aziji in na Bližnjem vzhodu . . . . .                                                          | 113   |
| 20. | Delež posestev in kmetijskih zemljišč v Latinski Ameriki . . . . .                                                                     | 113   |
| 21. | Delež posestev in kmetijskih zemljišč v Anglosaški Ameriki in Avstraliji . . . . .                                                     | 114   |
| 22. | Poprečna velikost obdelovalnih zadrug in državnih posestev v nekdanjih socialističnih državah Vzhodne Evrope . . . . .                 | 114   |
| 23. | Velikostna sestava zasebnih kmečkih gospodarstev v Sloveniji glede na lastno skupno zemljo . . . . .                                   | 115   |
| 24. | Sistemi agrarnega izkoriščanja tal v Republiki Sloveniji . . . . .                                                                     | 167   |
| 25. | Vrednostna opredelitev posameznih kmetijskih znakov v tipologiji Mednarodne geografske unije . . . . .                                 | 172   |
| 26. | Komisija za kmetijsko tipologijo pri Mednarodni geografski uniji: opredelitev kmetijskih tipov in agrarnih sistemov po svetu . . . . . | 175   |
| 27. | Standardna deviacija odstopanja deležov posameznih pridelkov od teoretične kombinacije za grofijo K., Iowa . . . . .                   | 188   |
| 28. | Hipotetična poraba delovnega časa na aker polja ali glavo živine . . . . .                                                             | 189   |
| 29. | Opredelitev kmetijstva v regiji (izmišljen primer) . . . . .                                                                           | 190   |
| 30. | Znaki za vrednostno opredelitev kmetijskih zemljišč (Pedološka karta Slovenije) . . . . .                                              | 193   |
| 31. | Vrednotenje kmetijskih zemljišč s kvalitativnimi znaki (Tennessee Valley Authority) . . . . .                                          | 193   |

# KAZALO

|        |                                                          |    |
|--------|----------------------------------------------------------|----|
| 1.     | CILJI, RAZVOJ IN METODE V AGRARNI GEOGRAFIJI             | 3  |
| 1.1.   | Oprelitev in cilji                                       | 3  |
| 1.2.   | Razvoj                                                   | 5  |
| 1.3.   | Delovne metode in pripomočki                             | 7  |
| 2.     | SOCIALNI IN KULTURNOGEOGRAFSKI TEMELJI                   | 10 |
| 2.1.   | Prebivalstvo                                             | 10 |
| 2.2.   | Življenski prostor - ekumena                             | 15 |
| 2.3.   | Razvoj kmetijstva                                        | 18 |
| 2.4.   | Oblikovanje kmetijskega prostora                         | 21 |
| 2.5.   | Sedanji kmetijski prostor                                | 26 |
| 3.     | NARAVNOGEOGRAFSKO OKOLJE                                 | 29 |
| 3.1.   | Vpliv fizičnih faktorjev na kmetovanje                   | 29 |
| 3.2.   | Omejitev območij primernih za kmetovanje                 | 37 |
| 3.3.   | Razprostranjenost kmetijskih rastlin in živali           | 40 |
| 3.4.   | Ekološki sistemi in kmetijstvo                           | 41 |
| 4.     | KMETIJSKO GOSPODARJENJE                                  | 45 |
| 4.1.   | Proizvodni činitelji                                     | 45 |
| 4.1.1. | Kmetijsko zemljišče                                      | 45 |
| 4.1.2. | Delo                                                     | 48 |
| 4.1.3. | Kapital                                                  | 52 |
| 4.1.4. | Trg                                                      | 52 |
| 4.1.5. | Razmere na lokalnih, regionalnih in<br>na svetovnem trgu | 57 |
| 4.1.6. | Transport                                                | 59 |
| 4.1.7. | Socialno - psihološki činitelji                          | 62 |
| 4.2.   | Orodje, tehnika in tehnologija                           | 63 |
| 4.2.1. | Orodje in kmetijski stroji                               | 63 |
| 4.2.2. | Obdelovalni načini                                       | 66 |
| 4.2.3. | Pridobivanje kmetijskih zemljišč                         | 71 |
| 4.2.4. | Kolobarjenje                                             | 75 |
| 4.2.5. | Zelena revolucija                                        | 76 |
| 4.3.   | Proizvodne organizacije v kmetijstvu                     | 84 |

|        |                                                                       |     |
|--------|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.3.1. | Organizacija proizvodnje                                              | .85 |
| 4.3.2. | Kmetijske proizvodne enote                                            | .87 |
| 5.     | SOCIALNO - POSESTNI ODNOSI                                            | .93 |
| 5.1.   | Agrarno-socialni sistemi, lastništvo, posest                          | .93 |
| 5.2.   | Predkapitalistični socialno-posestni odnosi                           | .94 |
| 5.3.   | Socialno posestni odnosi v kapitalizmu                                | .96 |
| 5.4.   | Socialistični socialno-posestni odnosi                                | 102 |
| 5.5.   | Kmetijski delavci                                                     | 107 |
| 5.6.   | Velikost posesti                                                      | 110 |
| 6.     | KMETIJSKA PROIZVODNJA                                                 | 120 |
| 6.1.   | Poljedelski pridelki                                                  | 120 |
| 6.2.   | Živinoreja                                                            | 136 |
| 7.     | AGRARNI SISTEMI                                                       | 145 |
| 7.1.   | Živinorejski agrarni sistemi                                          | 145 |
| 7.2.   | Poljedelski agrarni sistemi                                           | 149 |
| 7.3.   | Mešani agrarni sistemi                                                | 158 |
| 7.4.   | Metode za opredelitev agrarnih sistemov                               | 164 |
| 7.5.   | Tipologija kmetijstva po klasifikaciji<br>Mednarodne geografske unije | 170 |
| 8.     | AGRARNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA                                     | 181 |
| 8.1.   | Oblikovanje regij v agrarni pokrajini                                 | 181 |
| 8.2.   | Regionalizacijske metode                                              | 184 |
| 9.     | KMETIJSKO GOSPODARJENJE V PRIHODNOSTI                                 | 197 |
| 10.    | BIBLIOGRAFIJA                                                         | 203 |
| 10.1.  | Pripomočki, učbeniki in atlasi                                        | 203 |
| 10.2.  | Druge uporabljena dela in razprave                                    | 204 |
| 11.    | KAZALO GESEL                                                          | 209 |
| 12.    | KAZALO KART, SKIC IN GRAFIKONOV                                       | 214 |
|        | KAZALO TABEL                                                          | 215 |
|        | KAZALO                                                                | 217 |